

دانلود مقاله معماری سکوت در هنر آرایه‌ها و معماری اسلامی ایرانی

جهت مشاهده [دانلود مقاله معماری سکوت در هنر آرایه‌ها و معماری اسلامی ایرانی](#) به پایین همین صفحه

مراجعه نمایید

تعداد صفحات : 13 صفحه

برای دریافت اینجا کلیک کنید

فرمت WORD قابل ویرایش

چکیده:

در غوغای امروزه معماری مدرن - تاریخ صنعت و تکنولوژی - ما با نگاهی ژرفاندیش به بناهای سنتی شاهد تلاش و زحمت هنرمندانی هستیم که با خلق دستساخته‌های خود برای جاویدان ساختن تاریخ و فرهنگ این سرزمین تلاش کرده‌اند.

بی تردید این فرهنگ بر میراث نسل‌های گذشته استوار است، میراثی که ریشه در بناهای معماری همچون محل سکونت و کسب - محل عبادت و سیاحت - تحصیل و تفرج و فضاهای عمومی و خصوصی و یا ریشه در آثار هنری همچون آرایه‌ها دارد. مهمترین ویژگی آرایه‌هایی چون رسم‌بینی و کاربردی و مقرنس و امثال همچون آنها تنوع و شکل‌پذیری و قدرت شگفت‌انگیز در هندسه فضایی آنهاست که هر فرم سرکشی را رام میکند و به حق انگیزه‌ی اصلی پدیدآورنده کشف حقیقتی است که در صورت و معنای اثر هنری نهفته است. صورتی که بیانگر معنا و معنا بیانگر وجود است و اینگونه معماری سکوت شکل می‌گیرد. سکوتی که رخنه در یک اثر هنری همچون یک کاربردی و مقرنس را شاهد هستیم سکوتی است ذاتی که مخاطب را متوجه درون خود می‌سازد. اینگونه معماری در معماری سنتی که در اکثر بناهای اسلامی چون مساجد ، مقابر و زیارتگاهها است یک معماری زاهدانه و اندیشمند می‌باشد.

هدف این پژوهش که توصیف قدرت عنصر تزئینی مقرنس در پوشش گنبدها و زیر طاقها گچبری آونگ شده می‌باشد که سقف مساجد در آن نقش برجسته‌ها از مصالح گوناگون با نقوش و تزئینات گود و برجسته همچون پله اصطلاحاً فضا را از جهان کثرت تا ابدیت و از زمین تا آسمان تمثیل میکند و همچون چتری زیبا بر سر آدمی صفات جمال و جلال حضرت حق را آشکار می‌سازد.

روش تحقیق که به صورت توصیفی - تحلیلی به خلق فضاهای معماری و رسیدن به حقیقت و یافتن واجبالوجود در فضا است می‌باشد و همچنین ابزار تحقیق استفاده از اسناد کتابخانه‌ای است.

کلید واژه‌ها: معماری سکوت - هنر آرایه‌ها - مقرنس - گنبد

■ مقدمه:

در هیاهویی از منتهی‌های معماری دنیای امروز استفاده و تکرار فناوری و الگوی بیگانه بدون عدم توجه، دقت و تصفیه منجر به همسانی و نزدیکی با بیگانه شد و با تداوم آن، جامعه را از هویت معنوی و فرهنگی و ملی خویش دور نمود. تقلید از الگوی بیگانه در بسیاری از موارد ناآگاهانه و بدون دوراندیشی و آینده‌نگری بوده است و آنها را به مثابه نوگرایی و صنعتی شدن جامعه در جهت رشد و پیشرفت علم و تکنولوژی قلمداد میکند. بارزترین تأثیرات این تقلید، دگرگونی در رفتارهای فردی و جمعی و پدیدار شدن نگرشی نوگرا در جامعه است. بیهویتی در ساخت و ساز و نزدیکی با هویت بیگانه در ارزشهای فرهنگی جامعه و شیوههای زیستی آن تأثیرگذار بوده و اگر بر این مهم باور داشته باشیم که رواج شیوههایی از معماری نوگرا بر رفتارها و آداب و رسوم انسان و ارزشهایی که بر انسان القا میشود تأثیر میگذارد دچار یک سرگردانی نسبت به شناخت وضعیت مطلوب در مقایسه با معماری گذشته می شویم.

معماری نوگرا که ریشه در تفکر کمی نگر و جزءگرا دارد از وحدت و همبستگی و کلیت موضوعات غافل شده است. یکی از تبعات منفی این تقلید نوگرا و مواجه شدن با جامعه‌ی صنعتی امروز به منظور مطلوبیت جامعه دور شدن از موضوعاتی مرتبط با انسان، فرهنگ و محیط پیرامون میباشد. بسیاری از دست‌اندرکاران به منظور کسب درآمد بیشتر بدون هیچ تفکر در رابطه با پیشینه‌ی فرهنگی و تاریخی و محیطی اقدام به احداث ساختمانهای مدرن کرده و این پراکندگی و ازدحام را برای هر ناظری واضح مینماید.

فارغ از دنیای امروز که مدرنیته فرم گرا ساخت و ساز نوین شهرها را در سیطره خویش گرفته، که وابستگی‌شان به نیست شدن هویت معماری و پدیدار شدن شهر امروز شده و فارغ از سیر تدریجی معماری مدرن، در معماری گذشته‌ی ایران که دسترنج هنرمندانی است که تأکید بر فرهنگ و تاریخ ایرانزمین داشته‌اند، با درونمایه‌هایی از زیباشناسی روبه رو میشویم. بناهایی که تن به لحظهای بودن، سرعت و پسند زمانه ندادند. ساختمانهایی که به واسطه‌ی فنشناسی قوی و استوار نگاه سببعدی در فضا را خلق کرده و علاوه بر زیباشناسی هندسه‌ی فضایی آنها جنبه‌هایی از احساس‌انگیزی و شورانگیزی حقیقی را تجلی میسازند و اساس حقیقتی که با وجود تضادها و تناقضات در زندگی واقعی، باعث تجسم بخشیدن به سیر عالم عروج و حقیقت ذات الهی شده و برای درک وجود خویش در جهان، افق فراهم میسازد که سرچشمه‌هایی از هویت خویش را پیشروی قرار میدهد. چنین فضایی است که جلب توجه ستایش را بیدار میکند.

بهر این گفتند دانایان به فن: میهمانِ مُحسنان باید شدن

تو مرید و میهمانِ آن کسی کو رُباید خصلت را از خس سی

(مولانا)

لذا این پژوهش سعی دارد با توجه به اهمیت این موضوع در کشور با سابقه و پیشینه‌ی معماری کهن و بسیار متحول چون ایران که دارای ارزشهای فراوان در زمینه معماری اسلامی ایرانی با خلاقیت‌هایی که از هنر تزئینی طاقی برای خود در جهان دارد را مورد بررسی قرار داده هنری که ریشه در آثار کهن این کشور داشته و تا به امروز به امانت و حراست نگهداری شده است.

۱- اهداف و گزاره‌های پژوهش:

هدف کلی این پژوهش تبیین نقش هنر تزئینی در پوشش طاقها در بناهای اسلامی از جمله مساجد و فضای زیر گنبد میباشد، است. آنچه که توانسته عالیترین مضامین روحی و معنوی را به بیننده القا نماید. تأثیر هنر آرایه‌ها در کلیات و در جزء هنر مقرنس که باعث به وجود آمدن جذابیت و اهمیتی جاودانه شد که با انواع فنون و مصالح گوناگون و مختلف فضا را از عطر و بوی معنا و سکوتی مفهومی سرشار مینماید. سکوتی که نشأت گرفته از ستایش است و ذهن را به حقایق ملکوتی رهنمون میدارد اما جدای از این هدف کلی اهداف ویژه دیگری نیز مد نظر است که از آن جمله میتوان به تبیین ویژگی تجارب تاریخی در ساخت و ساز و فن شناسی پرداخت که امروزه استفاده از اصول و مبانی تاریخ گذشته را اتهامی به کهنه‌پرستی دانسته‌اند که با نیازها و شرایط امروزی همخوانی ندارد و نوگرایان سعی بر آن دارند که نمای بیرونی و اندرونی سازه‌هایشان در یک شکل غالب رخ عیان کند که نو، جدید و جذاب باشد.

لذا این پژوهش در تلاش است با فرض بر این که در روزگار کنونی که نوگرایی معماری امروز را تحت تأثیر خویش قرار داد چگونه میتوان از ضرورتی به نام معماری اسلامی سخن گفت؟! معماری که در تلاش بوده و هست که از مجردترین عناصر مادی، عالیترین مضامین روحی و معنوی را به بیننده القا نماید و در تزئین فضای درونی و مصنوع خود حقیقی خلاق، نوآفرین و نقش‌آفرین را به تصویر بکشد که همگی از صفات خداوند خلاق، بدیع و مصور است از این رو این تحقیق سعی بر آن دارد به پرسشهای ذیل پاسخ دهد:

– تجارب تاریخی در معماری آرایه‌ها و هنر تزئین واپسگرایی مهجور مانده تاریخی است؟

– آیا هدف از معماری اسلامی نگاهی است خلاصه شده به فرم سازه‌ها و مزین شدن آنها به اسماء جلاله و آیات کتاب الله؟

۳

تصویر: ۲ سردر ورودی مسجد جامع اشترجان اصفهان تصویر: ۳ مقبره سید رکن الدین یزد

۲- روش پژوهش

روش انجام این پژوهش که به صورت توصیفی تحلیلی به خلق فضاهای معماری و رسیدن به حقیقت و اجبالوجود در فضا است میباشد. لذا در ابتدا به صورت توصیفی به بیان آرایه‌ی تزئینی مقرنس پرداخته و تأثیرکیفی آن را تحت عنوان معماری سکوت که نظریه پایهای تحقیق خواهد بود در فضا مورد بررسی قرار میدهد. همچنین ابزار اصلی تحقیق نیز استفاده از اسناد کتابخانهای میباشد.

۳- تعاریف و اصطلاحات:

چنانچه اشاره شده محور اصلی این پژوهش، به توصیف کیفی هنر تزئینی مقرنس در بناهای اسلامی می پردازد که برای پوشش طاقها و سقفهای آثار معماری به صورت پله پله، گود و برجسته و ترکیبی از حالت‌های دوار قوسی شکل میگیرد از مجموع تعاریف مندرج در فرهنگهای مختلف ایرانی و غیر ایرانی استنباط می شود که مأخذ کلمهی مقرنس، قر (که احتمالاً مخفف کلمه قرناس) و قرناس و قرنس (قرنیس) و قرنیز است همچنین مقرنس تزئینی است که در انتهای دیوار و گوشه‌های طاق به کار میرود مقرنس با مواد مختلف و با

نقوش متفاوت و با اشکال گوناگون صورت میگیرد همچنین واژه‌ی "هویت" که در این پژوهش مکتداً مورد استفاده قرار گرفته در فرهنگهای مختلف دارای معانی متفاوتی است ولی

وجه اشتراک معنای هویت، تمایز و تشخیص است. "وقتی سخن از ما پیش می‌آید" بحث هویت مطرح میشود. مرز ما از دیگران توسط هویت ما مشخص میگردد. "هویت در یک نگاه طولی و ریشه‌دار دارای دو جنبه‌ی کالبدی و روحی یا ظاهری و باطنی است" که جنبه‌های کالبدی متناظر با جنبه‌های مادی و جنبه‌های روحی در برگزیده ابعاد معنوی میباشد. دین، سنت، محیط، فرهنگ، سیاست و تمدن از عناصر اصلی تشکیلهندهی هویت میباشند البته در این پژوهش تلاش بر آن است که بنیادهای هویت ساز را در ویژگیهای زیبا شناسانه مورد بررسی قرار دهد و آنرا یکی از مهمترین و تأثیرگذارترین بنیادهای هویتساز در همه ابعاد فرهنگی و انسانی جامعه میداند.

فُرناسوقرناس -بینی کوه-ماده شتر بلند برآمده اطراف-جای بلند حلاجی زدن (فرهنگ جامع عربی فارسی توسط غلامعلی محمد الاردبیلی، شعبان ۱۳۷۹ هجری ص (۱۲۵۸)

۴

قرنیز-مأخوذ از قرناس یا قرنس «عربی» پیش آمدگی باریک بالای در و پنجره، شبیه حاشیه یا سایبان که از آجر یا سیمان درست میکنند(فرهنگ عمید جلد اول، چاپ سوم، تألیف حسن عمید، تهران ۱۳۴۷ خورشیدی ص (۷۹۰) مقرنس-بسین مهمله کمسر هد. ع. شمشیر برهیئت نردبان ساخته و باز در کریز نشاند. و عمارتی که آن را به صورت

قرناس ساخته باشند و قرناس بضم بینی کوه و مراد از مقرنس عمارت بلند بنای عالی مدرو و به معنی منقش و به معنی پارط که معماران رنگ به رنگ نیز آمده (فرهنگ آندراج تألیف محمد پادشاه متخلص به «شاد» جلد ششم م-م از انتشارات کتابخانه خیام تهران، چاپخانه حیدری ص (۴۰۹۲) مقرنس چیزی که به شکل نردبان و پلکان ساخته شده‌باشد، مجازاً عمارت بلند خوب که در آن پلکان باشد(فرهنگ نظام

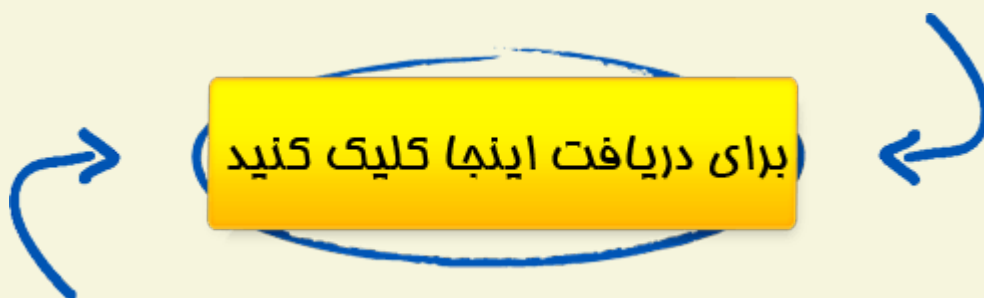
جلد پنجم تألیف آقاسید محمد علی (داعی السلام) دکن ۱۲۵۸ هجری قمری، ص (۲۰۱) مقرنس به فتح قاف و نون(صم) گچ بری در ساختمان گچ بری و نردبان سازی در سقف اطاقها. مقرنس کاری (ام) عمل گچ

بری و هنرنمایی با گچ در داخل ساختمان(فرهنگ آموزگار تألیف حبیب الله آموزگار، چاپ سوم تهران ۱۳۳۳ ص (۷۵۸) مقرنس طبیعی=چکنده=گلفه‌شنگ(آویزهایی که از مواد معدنی یا از یخ درون غارها از سقف بزیر آویزان میباشند) (فرهنگ غفاری جلد ششم، تألیف امیر جلال‌الدین غفاری تهران ۱۳۳۶، ص (۸۳۹)

مقرنس(Moqarnas). ا. پ. مأخوذ از تاری-بنای بلند مدور و ایوان آراسته و مزین شده با صورتها یا نقوش که برآن با نردبان پایه و راه زینه روند. و قسمی از عمامه. و هر چیز رنگارنگ. و قسمی از زینت که در اطاقها و در ایوانها به شکلهای گوناگون با گچ گچبری میکنند(فرهنگ نفیسی جلد پنجم، م-ی، از انتشارات کتابفروشی خیام ۱۳۴۳ ص (۳۴۵۶)

مقرنس-(عَمُوقَـنَ). سقف یا گنبدی گچبری شده، بنای بلند و عمارتی عالی که در سقف آن نقش و نگار برجسته یا پله پله از گچ درست کرده باشند. کنگره‌دار، قرناس‌دار، قرنیزدار(فرهنگ عمید جلد اول، چاپ سوم، تهران ۱۳۴۷ خورشیدی، تألیف حسن عمید، ص (۹۹۹) قسمتی زینت که در اطاقها و ایوانها به شکلهای گوناگون گچبری کنند؛ کنگره‌دار، قرنیزدار....(فرهنگ فارسی دکتر محمد

معین، جلد چهارم تهران ۱۳۴۷، ص (۴۲۹۶)
از مجموع تعاریفات مندرج در فرهنگهای مختلف متوجه شدیم که:
(۱) همانطور که در آغاز گفتیم مأخذ کلمه مقرنس احتمالاً (قُرمخفف کلمه قرناس) و قرناس و (قرنِسقرنیس) و
قرنیز
میباشد.

مقالات مرتبط

- [دانلود مقاله معماری کریم طاهرزاده بهزاد](#)
- [دانلود مقاله نقش کیفیت حداره های شهری در آسایش روانی شهروندان](#)
- [دانلود مقاله بررسی برخی تجارب بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده شهری ایران و جهان](#)

از این سایت ها نیز دیدن نمایید

- [ترنس لاین ، مرجع مقالات تخصصی فارسی، ایران](#)
- [گت پیپر ، منبع مقالات انگلیسی و فارسی](#)
- [دانش رسان ، بیش از 1.5 میلیون مقاله فارسی](#)